

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Пилипенко К.А. - к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту Полтавської державної аграрної академії

В основі пріоритетів аграрної політики держави лежить завдання забезпечити населення продовольством на рівні раціональних норм харчування. Дотримання норм та індикаторів продовольчої безпеки є запорукою злагоди, достатку населення та стабільного розвитку суспільства, а також сприяє визнанню країни, як надійного партнера в міжнародному просторі на зовнішньоекономічній діяльності. Проте, статистичні дані свідчать про недостатність споживання високоякісних продуктів населенням країни. Вивчення даного питання потребує порівняння норм споживання з визначеними раціональними нормами.

У харчовому наборі населення України переважають дешеві продукти з високою енергетичною та низькою біологічною цінністю (кондитерські, хлібобулочні вироби, крупи, картопля). Недостатнє споживання м'ясних, молочних, рибних продуктів, овочів та фруктів [2]. Вартість фактичного набору продуктів харчування значно менша від вартості, розрахованої до затверджених законодавством України норм для працездатного населення, про що свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1

Споживання основних продуктів харчування в Україні*

Показник	Роки								Мінімальні норми**	Раціональні норми***
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013		
М'ясо та м'ясо-продукти	68,2	38,9	32,8	39,1	52,0	51,2	54,4	56,1	52	80
Молоко та молочні продукти	373,2	243,6	199,1	225,6	206,4	204,9	214,9	220,9	341	380
Яйця, шт.	272	171	166	238	290	310	307	309	231	290
Хліб та хлібні продукти	141,0	128,4	124,9	123,5	111,3	110,4	109,4	108,4	94	101
Картопля	131,0	123,8	135,4	135,6	128,9	139,3	140,2	135,4	96	124
Овочі та баштанні продовольчі культури	102,5	96,7	101,7	120,2	143,5	162,8	163,4	163,3	105	161
Плоди, ягоди та виноград	47,4	33,4	29,3	37,1	48,0	52,6	53,3	56,3	68	90
Риба та рибні продукти	17,5	3,6	8,4	14,4	14,5	13,4	13,6	14,6	12	20
Цукор	50,0	31,6	36,8	38,1	37,1	38,5	37,6	37,1	32	38
Олія	11,6	8,2	9,4	13,5	14,8	13,7	13,0	13,3	8	13

* [1]

**“Орієнтовний набір основних продовольчої сировини і харчових продуктів для забезпечення у середньому на душу населення на 2005-2015 рр.” МОЗ України

*** Баланс та споживання основних продуктів харчування населення України: стат. зб. – К., 2011

Дані табл. 1, свідчать низький рівень споживання продуктів як рослинного так і тваринного походження в раціоні населення. Найбільше відставання від раціонального споживання, близько до 50,0% спостерігалось по таких продуктах як м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, риби та рибопродуктах, плодах, ягодах і винограду. Проте, фактичне споживання перевищило раціональну норму таких продуктів як: яєць, картоплі, овочів й баштанних та олії протягом аналізованого періоду суттєво збільшилось. Таке перевищення є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні потреби за рахунок економічно доступніших продуктів, а також свідчить про економічну кризу в середині країни, коли через суттєве зростання цін на продукти харчування населення стало обмежувати себе в їх споживанні.

Слід зазначити, що протягом 90-х років фактичне споживання основних продуктів харчування в Україні перевищувало мінімальні норми і впритул наблизилось до досягнення раціональних норм споживання. Суттєве недоспоживання спостерігалось лише за позиціями м'ясо і м'ясопродукти, овочі та баштанні, а також плоди, ягоди та виноград. Споживання на душу населення за зазначений період перевищувало раціональні норми на 222 ккал за добу, перевищуючи навіть теперішнє споживання основних продуктів харчування в країнах ЄС на 154 ккал за добу. Але наприкінці 90-х рр. рівень продовольчої безпеки України знизився до критично небезпечної межі. Критично небезпечним вважається рівень споживання продовольства у половинному обсязі від науково обґрунтованих раціональних норм, до яких Україна наближалась у 1988-1990 рр. Найбільш гостро це спостерігалось по м'ясу і риби, а також молочних продуктах, яйцях, плодово-ягідній продукції та винограду [3]. Такий стан справ став результатом різкого падіння обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та основних видів продуктів харчування.

Не дивлячись на певне покращання продовольчої ситуації протягом останніх років, за критеріями достатності та доступності продовольчого споживання Україна значно відстає як від розвинених країн, так і відповідних показників 1990 р. Тобто, в країні зростають масштаби бідності у сфері продовольчого споживання, повільність його розвитку вимагають термінової рішучої корекції державної соціальної політики у двох найважливіших напрямках:

- підвищення середніх показників продовольчого споживання або збільшення загальної місткості національного продовольчого ринку;
- подолання бідності у сфері продовольчого споживання, особливо в її крайніх формах.

Для контролю за станом продовольчої безпеки в країні і регіонах необхідно розробити систему її моніторингу, встановити перелік показників, порядок збору, обробки та аналізу інформації.

Список використаної літератури.

1. Сільське господарство України за 2014 рік [Електронний ресурс] / Н. С. Власенко // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Сегеда С. А. Оцінка споживання основних продовольчих продуктів в Україні [Електронний ресурс] / С. А. Сегеда // Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/740.pdf>.
3. Страшинська Л. В. Основні критерії оцінки рівня продовольчої безпеки України та стратегічні напрями її підвищення [Електронний ресурс] / Л. В. Страшинська, Г. А. Грецька // Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9841/1/ST2.pdf>